

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

10. november 2016*

»Traktatbrud — miljø — naturbeskyttelse — direktiv 92/43/EØF — artikel 6, stk. 2 og 3, og artikel 12, stk. 1, litra b) og d) — vilde dyr og planter — bevaring af naturtyper — havskildpadden *Caretta caretta* — beskyttelse af havskildpadder i Kyparissiabugten — lokaliteten af fællesskabsbetydning »Klitområde Kyparissia« — beskyttelse af arter«

I sag C-504/14,

angående et traktatbrudssøgsmål i henhold til artikel 258 TEUF, anlagt den 11. november 2014,

Europa-Kommissionen ved M. Patakia og C. Hermes, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

mod

Den Helleniske Republik ved E. Skandalou, som befuldmægtiget,

sagsøgt,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, T. von Danwitz, og dommerne E. Juhász (refererende dommer), C. Vajda, K. Jürimäe og C. Lycourgos,

generaladvokat: J. Kokott

justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 13. januar 2016,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 18. februar 2016,

afsagt følgende

* Processprog: græsk.

Dom

- 1 Europa-Kommissionen har i stævningen nedlagt påstand om, at det fastslås, at Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til:
 - artikel 6, stk. 2, i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT 1992, L 206, s. 7), som ændret ved Rådets direktiv 2006/105/EF af 20. november 2006 (EUT 2006, L 363, s. 368), idet den ikke har truffet de heri angivne foranstaltninger for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne og forstyrrelser af de arter, for hvilke området er udpeget
 - artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, idet den har tilladt tiltag – uden at gennemføre en vurdering med hensyn til deres virkninger som omhandlet i denne bestemmelse – som i sig selv eller i forbindelse med andre projekter kan påvirke det omhandlede område væsentligt ved at formindske og ødelægge yngleområdet for den prioriterede art *Caretta caretta*, som befinder sig i denne region, ved at forvolde forstyrrelser for den omhandlede art og endelig ved at forringe og ødelægge klitøkotyperne 2110 og 2220 samt den prioriterede naturtype 2250, og
 - artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43, idet den ikke har truffet de heri krævede foranstaltninger med henblik på at indføre og gennemføre en streng og effektiv beskyttelsesordning for havskildpadden *Caretta caretta* (prioriteret art) i Kyparissiabugten (Grækenland) med henblik på at undgå enhver forstyrrelse af denne art i yngleperioden og enhver aktivitet, der kan beskadige eller ødelægge dens yngleområder.

Retsforskrifter

EU-retten

- 2 Artikel 2 i direktiv 92/43 bestemmer:
 - »1. Formålet med dette direktiv er at bidrage til at sikre den biologiske diversitet ved at bevare naturtyperne samt de vilde dyr og planter inden for det af medlemsstaternes område i Europa, hvor Traktaten finder anvendelse.
 - 2. De foranstaltninger, der træffes efter dette direktiv, tager sigte på at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for naturtyper samt vilde dyre- og plantearter af fællesskabsbetydning.
 - 3. De foranstaltninger, der træffes efter dette direktiv, tager hensyn til de økonomiske, sociale og kulturelle behov og til regionale og lokale særpræg.«
- 3 I bilag I til direktiv 92/43, der har overskriften »Naturtyper af fællesskabsbetydning, hvis bevaring kræver udpegning af særlige bevaringsområder«, nævnes forskellige klitnaturtyper. I bilagets punkt 22, der har overskriften »Kystklitter langs Middelhavskysterne«, nævnes navnlig under kode 2220 »Klitter med havtorn (*Euphorbia terracina*)« og under kode 2250 * »Kystklitter med enebær (*Juniperus spp.*)«.
- 4 Artikel 4, stk. 2, tredje afsnit, i direktiv 92/43 bestemmer, at »[d]en liste over lokaliteter, der er udvalgt som lokaliteter af fællesskabsbetydning, og som viser lokaliteter med en eller flere prioriterede naturtyper eller en eller flere prioriterede arter, vedtages af Kommissionen efter fremgangsmåden i artikel 21«. Artiklens stk. 5 bestemmer, at så snart en lokalitet er opført på listen i artikel 4, stk. 2, tredje afsnit, er den omfattet af artikel 6, stk. 2-4, i direktiv 92/43.

- 5 **Kommissionens beslutning 2006/613/EF af 19. juli 2006 om vedtagelse af listen over lokaliteter af fællesskabsbetydning i det mediterrane biogeografiske område i henhold til direktiv 92/43 (EUT 2006, L 259, s. 1) opførte Klitområdet Kyparissia (Thines Kyparissias (Neochori-Kyparissia)) på den liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning (LAF), som findes i bilag I under LAF-kode GR 25 50005 med oplysningen »C«, der angiver tilstedeværelse i den pågældende LAF af mindst én prioriteret naturtype og/eller art i den i artikel 1 i direktiv 92/43 fastlagte betydning.**
- 6 Artikel 6 i direktiv 92/43 bestemmer:
- »1. For de særlige bevaringsområder iværksætter medlemsstaterne de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket i givet fald kan indebære hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, samt de relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler, der opfylder de økologiske behov for naturtyperne i bilag I og de arter i bilag II, der findes på lokaliteterne.
2. Medlemsstaterne træffer passende foranstaltninger for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne i de særlige bevaringsområder samt forstyrrelser af de arter, for hvilke områderne er udpeget, for så vidt disse forstyrrelser har betydelige konsekvenser for dette direktivs målsætninger.
3. Alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne. På baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold af stk. 4, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens integritet, og når de – hvis det anses for nødvendigt – har hørt offentligheden.
4. Hvis en plan eller et projekt, på trods af at virkningerne på lokaliteten vurderes negativt, alligevel skal gennemføres af bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social eller økonomisk art, fordi der ikke findes nogen alternativ løsning, træffer medlemsstaten alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at den globale sammenhæng i Natura 2000 beskyttes. Medlemsstaten underretter Kommissionen om, hvilke kompensationsforanstaltninger der træffes.
- Hvis der er tale om en lokalitet med en prioriteret naturtype og/eller en prioriteret art, kan der alene henvises til hensynet til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, eller, efter udtalelse fra Kommissionen, andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser.«
- 7 Bilag II til direktiv 92/43 med overskriften »Dyre- og plantearter af fællesskabsbetydning, hvis bevaring kræver udpegning af særlige bevaringsområder« nævner havskildpadden *Caretta caretta* som en af de prioriterede arter blandt dyrearterne.
- 8 Artikel 12 i direktiv 92/43 bestemmer:
- »1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag IV, litra a), med forbud mod:
- a) alle former for forsætlig indfangning eller drab af enheder af disse arter i naturen
- b) forsætlig forstyrrelse af disse arter, i særdeleshed i perioder, hvor dyrene yngler, udviser yngelpleje, overvintrer eller vandrer

- c) forsætlig ødelæggelse eller indsamling af æg i naturen
 - d) beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder.
2. For disse dyrearter forbyder medlemsstaterne opbevaring, transport eller salg af eller bytte med og udbud til salg eller bytte af enheder, der er indsamlet i naturen, med undtagelse af dem, der lovligt er indsamlet inden iværksættelsen af dette direktiv.
3. Forbuddene i stk. 1, litra a) og b), samt stk. 2 gælder for alle livsstadier hos de dyr, der er omfattet af denne artikel.
4. Medlemsstaterne indfører en ordning med tilsyn med uforsætlig indfangning eller drab af de dyrearter, der er nævnt i bilag IV, litra a). På grundlag af de indhente oplysninger gennemfører medlemsstaterne de yderligere undersøgelser eller træffer de bevaringsforanstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at uforsætlig indfangning eller drab ikke får en væsentlig negativ virkning for de pågældende dyrearter.«
- 9 Bilag IV til direktiv 92/43, som indeholder en liste over dyre- og plantearter af fællesskabsbetydning, der kræver streng beskyttelse, nævner blandt disse dyrearter havskildpadden *Caretta caretta*.

Græsk ret

- 10 Den Helleniske Republik udpegede ved lov nr. 3937/2011 »Klitområde Kyparissia« som et »særligt bevaringsområde«.

Den administrative procedure

- 11 Kommissionen anmodede ved skrivelse af 9. august og 19. november 2010 Den Helleniske Republik om oplysninger om, hvilke foranstaltninger der var blevet vedtaget til gennemførelse af artikel 6 og 12 i direktiv 92/43 i det omhandlede Natura 2000 område, nærmere bestemt Klitområde Kyparissia, der er opført på listen over LAF'er under kode GR 25 50005 (herefter »Kyparissia-området«).
- 12 Henset til de svar, som Den Helleniske Republik gav den 29. september 2010 og den 26. januar 2011, fandt Kommissionen, at denne medlemsstat havde tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2 og 3, og artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43.
- 13 Den 28. oktober 2011 fremsendte denne institution derfor Den Helleniske Republik en åbningskrivelse, hvori den opfordrede denne medlemsstat til at fremsætte sine bemærkninger til disse klagepunkter inden for en frist på to måneder.
- 14 Den Helleniske Republik besvarede denne åbningskrivelse ved skrivelse af 27. december 2011 og 17. april 2012.
- 15 Efter at have analyseret svarene i disse skrivelser, og henset til resultaterne af de besøg, som blev foretaget af Kommissionens tjenestemænd i Kyparissia-området den 17. juli 2012, tilsendte Kommissionen den 1. oktober 2012 denne medlemsstat en begrundet udtalelse, hvori den opfordrede medlemsstaten til at efterkomme denne inden den 1. december 2012.
- 16 Den Helleniske Republik besvarede denne begrundede udtalelse ved skrivelse af 27. november 2012, som den efter Kommissionens skrivelse af 14. maj 2013 supplerede med skrivelse af 13. juni og 26. november 2013 og af 28. marts, 23. juni og 17. september 2014.

- 17 Da Kommissionen ikke fandt Den Helleniske Republiks svar tilfredsstillende, besluttede den at anlægge nærværende søgsmål.

Om anmodningen om tilladelse til at fremlægge bevis efter, at retsforhandlingernes skriftlige del er afsluttet

- 18 Efter afslutningen af den skriftlige del af proceduren den 29. april 2015 anmodede Kommissionen under påberåbelse af artikel 128, stk. 2, i Domstolens procesreglement om tilladelse til at fremlægge et nyt bevis, nemlig udtalelse 32/2015 fra Symvoulio tis Epikrateias (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Grækenland) vedrørende forslag til et præsidentdekret om udpegning af en regionalpark ved Kyparissiabugten (herefter »præsidentdekret«).
- 19 Den Helleniske Republik har nedlagt påstand om, at Kommissionens anmodning afvises.
- 20 Procesreglementets artikel 128, stk. 2, første og andet punktum, bestemmer, at parterne i undtagelsestilfælde kan fremlægge eller anføre yderligere beviser efter, at retsforhandlingernes skriftlige del er afsluttet, og at de skal begrunde, hvorfor beviserne først påberåbes på dette tidspunkt.
- 21 Det er ubestridt parterne imellem, at den omhandlede udtalelse blev udstedt den 8. april 2015, og at Den Helleniske Republik nævnte den i duplikken, som afsluttede den skriftlige del af proceduren, da den blev indleveret til Domstolen den 29. april 2015.
- 22 Kommissionen har med henblik på at begrunde, hvorfor udtalelsen først påberåbes på dette tidspunkt, gjort gældende, at den først fik kendskab til udtalelsen efter, at retsforhandlingernes skriftlige del var afsluttet.
- 23 Den Helleniske Republik – der ikke har bestridt Kommissionens argument – har nedlagt påstand om, at dette bevis skal afvises med den begrundelse, at udtalelse 32/2015 fra Symvoulio tis Epikrateias (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) er et led i proceduren for vedtagelse af præsidentdekretet, der endnu ikke er afsluttet, og at udtalelsen ikke indeholder nogen nye oplysninger.
- 24 Hvad angår de indvendinger som Den Helleniske Republik har rejst, skal det for det første konstateres, at den omhandlede udtalelse er endelig, og at den – uafhængigt af den omstændighed, at Symvoulio tis Epikrateias (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) eventuelt måtte komme med en yderligere udtalelse vedrørende et ændret forslag til præsidentdekret – i princippet ikke vil blive ændret.
- 25 For det andet påvirker påstanden om, at udtalelsen ikke indeholder nogen nye oplysninger, ikke spørgsmålet om, hvorvidt udtalelsen kan antages i henhold til procesreglementets artikel 128, stk. 2, for så vidt som bevisernes indhold skal bedømmes i forbindelse med analysen af sagens realitet.
- 26 Under disse omstændigheder skal udtalelse 32/2015 fra Symvoulio tis Epikrateias (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) tillades i sagen som bevis, for så vidt som denne udtalelse vedrører den faktiske og retlige situation, der forelå på tidspunktet for udløbet af den i den begrundede udtalelse fastsatte frist, dvs. den 1. december 2012.

Om søgsmålet

*Det første klagepunkt om tilsidesættelse af artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43 som følge af den manglende vedtagelse af de nødvendige foranstaltninger med henblik på undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne og forstyrrelser af arten *Caretta caretta**

- 27 I forbindelse med sit første klagepunkt har Kommissionen med henvisning til flere faktiske omstændigheder gjort gældende, at Den Helleniske Republik har overtrådt det generelle forbud mod forringelse og forstyrrelse i artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43.
- 28 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at en aktivitet kun anses for at være i overensstemmelse med denne bestemmelse, hvis det sikres, at den ikke medfører nogen forstyrrelser, der mærkbart vil kunne påvirke målsætningerne for direktiv 92/43, navnlig dets målsætninger om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter. Med henblik på at fastslå, at der er sket en tilsidesættelse af artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, skal Kommissionen i tilstrækkeligt omfang bevise, at medlemsstaten har undladt at træffe passende beskyttelsesforanstaltninger med henblik på at forhindre, at driften af projekter – i den udstrækning den har fundet sted, efter at den pågældende lokalitet blev udpeget som bevaringsområde – medfører forringelse af levestederne for de pågældende arter eller sådanne forstyrrelser for disse arter, der kan få alvorlige følger for direktivets målsætning om at sikre bevarelsen af disse arter (jf. analogt dom af 14.1.2016, Kommissionen mod Bulgarien, C-141/14, EU:C:2016:8, præmis 56 og 57 og den deri nævnte retspraksis).
- 29 Med henblik på at fastslå, at der foreligger en tilsidesættelse af artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, tilkommer det imidlertid ikke Kommissionen at godtgøre, at der er en årsagssammenhæng mellem driften af de anlæg, der er blevet opført på grundlag af et projekt, og en væsentlig forstyrrelse af de berørte arter. Det er nemlig tilstrækkeligt, at Kommissionen godtgør, at der er en sandsynlighed eller en risiko for, at den pågældende drift medfører sådanne forstyrrelser (dom af 14.1.2016, Kommissionen mod Bulgarien, C-141/14, EU:C:2016:8, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).
- 30 Den omstændighed, at Kommissionen skal godtgøre, at der er en sådan sandsynlighed eller en sådan risiko, udelukker imidlertid ikke, at den berørte medlemsstat kan bevise, at den omhandlede foranstaltning opfylder betingelserne i artikel 6, stk. 4, i direktiv 92/43, og at den har været genstand for en vurdering af dens virkninger på bevaringsmålsætningerne for den beskyttede lokalitet (jf. i denne retning dom af 14.1.2016, Grüne Liga Sachsen m.fl., C-399/14, EU:C:2016:10, præmis 56 og 57).
- 31 Det er i lyset af disse betragtninger, at velbegrundetheden af de specifikke argumenter, som Kommissionen har anført i det første klagepunkt, skal undersøges.

Det første klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har tilladt eller tolereret byggeprojekter i Kyparissia-området

– Parternes argumenter

- 32 Kommissionen har foreholdt Den Helleniske Republik følgende:
- opførelsen af bygninger i Agiannaki (Grækenland) i 2006 og 2010
 - tilladelsen til opførelse af tre ferieboliger i Vounaki (Grækenland) i 2012 og den faktiske opførelse heraf i 2013
 - påbegyndelsen af arbejdet med gennemførelse af et boligprojekt med opførelse af 50 boliger mellem Agiannaki og Elaia (Grækenland) og

— den omstændighed, at opførelse af fire ferieboliger i Elaia (herefter samlet »de anfægtede anlæg«) skulle godkendes.

- 33 Kommissionen er af den opfattelse, at de anfægtede anlæg forringer klitnaturtyper i Kyparissia-området og forstyrrer havskildpadden *Caretta caretta*, idet de giver anledning til forurening og vibrationer, øger den menneskelige tilstedeværelse og medfører støj- og lysforurening. Den har tilføjet, at disse bygninger er placeret tæt på skildpaddernes yngleplads.
- 34 Den Helleniske Republik har erkendt, at der har været et vist tryk på boligmarkedet i den region, som Kyparissia-området befinder sig i, men at der tidligere var tale om en mere intens virksomhed inden for byggesektoren, og at den faktisk er ophørt i dette område som følge af den økonomiske krise. Denne medlemsstat har desuden anført, at al bebyggelse uden forudgående byggetilladelse er forbudt i dette område, og at der ikke vil blive udstedt nye byggetilladelser, før end præsidentdekretet er vedtaget.

– Domstolens bemærkninger

- 35 Det skal bemærkes, at de anfægtede anlæg, nærmere bestemt såvel byggeprojekterne og opførelsen af boliger som den efterfølgende anvendelse heraf, der er kritiseret af Kommissionen, kan have en væsentlig indvirkning på levestederne i Kyparissia-området. Opførelsen og anvendelsen af disse anlæg kan ligeledes mærkbart forstyrre havskildpadden *Caretta caretta* under formeringen, navnlig på grund af den støj, det lys og den menneskelige tilstedeværelse, som de medfører.
- 36 I henhold til artikel 4, stk. 5, i direktiv 92/43 er en lokalitet imidlertid først omfattet af direktivets artikel 6, stk. 2-4, når lokaliteten er opført på listen i direktivets artikel 4, stk. 2, tredje afsnit. Klitområdet Kyparissia blev opført på listen over LAF'er den 19. juli 2006 ved afgørelse 2006/613.
- 37 Endvidere skal spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger et traktatbrud, vurderes på baggrund af forholdene i medlemsstaten, som de var ved udløbet af fristen i den begrundede udtalelse, og ændringer af forholdene i tiden derefter kan ikke tages i betragtning af Domstolen, undtagen i tilfælde, hvor Kommissionen ved en indskrænkning af indholdet af sin stævning accepterer en senere dato. I den foreliggende sag udløb den frist, der var fastsat for Den Helleniske Republik til at efterkomme denne udtalelse, den 1. december 2012.
- 38 Under disse omstændigheder løber den relevante periode for, hvornår en tilsidesættelse af artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43 kan fastslås inden for rammerne af den foreliggende sag, således alene fra den 19. juli 2006 til den 1. december 2012.
- 39 Hvad angår klagepunktet vedrørende opførelsen af bygningerne ved Agiannaki i 2006 skal det for det første bemærkes, at Kommissionen ikke har bevist, at arbejdet var blevet tilladt og udført i den relevante periode, dvs. efter den 19. juli 2006, og det er derfor ikke muligt at fastslå, at det udgør en tilsidesættelse af forpligtelser fra Den hellenske Republiks side.
- 40 En tilsidesættelse af artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43 kan dermed, henset til de konstateringer, der er foretaget i denne doms præmis 35, således alene konstateres i forhold til de bygninger, der blev bygget i 2010.
- 41 Hvad angår de bygninger, der blev opført inden den relevante periode, dvs. før den 19. juli 2006, skal det, henset til konstateringerne i denne doms præmis 35, fastslås, at der som anført af generaladvokaten i punkt 55 og 58 i forslaget til afgørelse er sket en tilsidesættelse af artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, eftersom Den Helleniske Republik ikke i tilstrækkeligt omfang har afgrænset anvendelsen af disse bygninger (jf. analogt dom af 24.11.2011, Kommissionen mod Spanien, C-404/09, EU:C:2011:768, præmis 124, 125 og 128). Selv om retssikkerhedsprincippet analogt med

undtagelsesproceduren i dette direktivs artikel 6, stk. 4, i givet fald ville kunne begrunde denne anvendelse, har Den Helleniske Republik ikke påberåbt sig en sådan begrundelse, der bl.a. forudsætter en vurdering af, om der eksisterer mindre skadelige løsninger, og en afvejning af de berørte interesser med udgangspunkt i en analyse i henhold til denne artikels stk. 3 med hensyn til indvirkninger på bevaringsmålsætningen for den beskyttede lokalitet (jf. dom af 14.1.2016, Grüne Liga Sachsen m.fl., C-399/14, EU:C:2016:10, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis).

- 42 Hvad for det andet angår tilladelsen til at bygge tre ferieboliger i Vounaki i 2012 og deres opførelse i 2013 kan den, selv om det ganske vist alene er tilladelsen til at opføre disse boliger, der er omfattet af den periode, der er relevant med henblik på vurderingen af, om der som påstået foreligger et traktatbrud, forringe klitnaturtyper i Kyparissia-området væsentligt og væsentligt forstyrre havskildpadden *Caretta caretta*. Denne tilladelse udgør følgelig en tilsidesættelse af artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43.
- 43 Hvad for det tredje angår påbegyndelsen af arbejdet med opførelsen af 50 boliger mellem Agiannaki og Elaia har Kommissionen ganske vist præciseret, at det er korrekt, at de græske myndigheder ikke har udstedt en tilladelse hertil. Den Helleniske Republik kan imidlertid ikke med føje hævde, at eftersom gennemførelsen af disse byggearbejder var ulovlig uden en forudgående tilladelse, kan påbegyndelsen af arbejdet ikke tilskrives Den Helleniske Republik, og at det derfor ikke kan fastslås, at Den Helleniske Republik har tilsidesat artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43. Som Kommissionen har gjort gældende, har denne medlemsstat nemlig undladt at indføre en passende beskyttelsesordning og at håndhæve dette byggeforbud, hvilket har bevirket iværksættelse af ukontrolleret og ikke planlagt arbejde.
- 44 Hvad for det fjerde angår påstanden om, at der skulle have været udstedt en tilladelse til byggeriet af fire ferieboliger i Elaia, er det tilstrækkeligt at bemærke, at påstanden om en sådan hensigt ikke er tilstrækkelig til, at det kan fastslås, at der er tale om en tilsidesættelse af artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, når det ikke er godtgjort, at en sådan tilladelse faktisk vil blive udstedt.
- 45 Det må følgelig konstateres, at Den Helleniske republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, idet den har tolereret opførelsen af huse i Agiannaki i 2010, anvendelsen af andre huse i Agiannaki fra 2006 uden den fornødne lovramme herfor og iværksættelsen af byggearbejder med henblik på opførelsen af 50 boliger mellem Agiannaki og Elaia, og idet den har givet tilladelse til opførelsen af tre ferieboliger ved Vounaki i 2012. Resten af denne del af det første klagepunkt skal dermed forkastes.

Det første klagepunkt for så vidt angår Den Helleniske Republiks tilladelse til udviklingen af infrastruktur med henblik på at skabe adgang til standene i Kyparissia-området

– Parternes argumenter

- 46 Kommissionen kritiserer Den Helleniske Republik for i Kyparissia-området at have tolereret:
- åbningen af fem nye veje til stranden i Agiannaki
 - anlæggelsen af en vej mellem stranden i Kalo Nero og Elaia langs med en eksisterende jernbanestrækning og
 - asfaltering af visse eksisterende veje.
- 47 Kommissionen har gjort gældende, at åbningen af veje ned til stranden har ødelæggende virkning på dette område. Den har angivet, at disse veje fortsat er farbare til trods for, at de græske myndigheder har pålagt bøder og krævet genopretning. Dette har resulteret i, at biler har nem adgang til stranden, og i støj og forurening.

- 48 Kommissionen er ligeledes af den opfattelse, at asfalteringen af visse eksisterende veje og anlæggelsen af en vej, der forbinder stranden Kalo Nero med Elaia langs en eksisterende jernbanestrækning, er til skade for klitnaturtyperne og forstyrrer havskildpadden *Caretta caretta*.
- 49 Den Helleniske Republik har gjort gældende, at stranden altid har været let tilgængelig på grund af det flade terræn, og fordi Kyparissia-området har været beboet langt tilbage i tiden. I dette område har der desuden i lang tid været flere andre vinkelrette adgange til stranden.
- 50 Hvad angår den påståede åbning af fem nye veje ned til stranden ved Agiannaki har Den Helleniske Republik gjort gældende, at disse veje har eksisteret siden begyndelsen af 1970'erne, og at deres eksistens og den omstændighed, at der er tale om offentligt tilgængelige veje, er blevet bekræftet i en retsafgørelse. Under alle omstændigheder blev der i 2012 udstedt bøder til det omhandlede selskab på grund af anlæggelsen af fire af de fem veje, og det arbejde, der er udført på den femte vej uden forudgående miljøtilladelse. Medlemsstaten har gjort gældende, at myndighederne har indledt flere straffesager, og at der ligeledes verserer adskillige retssager vedrørende disse bøder og lovligheden af disse veje.
- 51 Hvad angår den vej, der er under opførelse, og som forbinder stranden i Kalo Nero med Elaia langs den eksisterende jernbanestrækning, har Den Helleniske Republik gjort gældende, at direktiv 92/43 ikke kræver, at dette område, som har været beboet langt tilbage i tiden, forvandles til et utilgængeligt område, og at det følger af direktivets artikel 2, stk. 3, at de foranstaltninger, der træffes efter dette direktiv, tager hensyn til de økonomiske, sociale og kulturelle behov og til regionale og lokale særpræg. Ifølge Den Helleniske Republik ligger jernbanestrækningen og den sideløbende vej langt fra stranden, og vejen er nødvendig med henblik på at få adgang til enhver bolig.
- 52 Hvad angår kritikken om at visse eksisterende kystveje delvist er blevet asfalteret, har Den Helleniske Republik anført, at dette har gjort det muligt at mindske støv og støj. Den har gjort gældende, at adgangen til stranden afhænger af, om vejen er tilgængelig, og ikke af, om den er asfalteret, og at havskildpadden *Caretta caretta* mulighed for at lægge æg ikke påvirkes af en ny vejbelægning.

– Domstolens bemærkninger

- 53 Hvad for det første angår åbningen af nye veje ned til havet skal det konstateres, at de gør det lettere at komme til stranden med motorkøretøjer, og at de dermed er medvirkende til øget færdsel med motorkøretøjer. Ifølge den af Kommissionen fremlagte udtalelse 32/2015 fra Symvoulis tis Epikrateias (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) udløser den uregulerede parkering af biler for enden af tilkørslerne og langs vejenes sider nemlig skader på klitnaturtyperne for de arter, der er udpeget i Kyparissia-området. Denne nemmere adgang og øgede færdsel med motorkøretøjer medfører mere støj og lys, hvilket forstyrrer havskildpadden *Caretta caretta* under æglægningen og udklækningen af skildpaddeungerne. Den Helleniske Republik har desuden selv konstateret, at åbningen og anlæggelsen af disse veje er ulovlig, og at de har en skadelig effekt, hvilket fremgår af de for Domstolen fremlagte sagsakter, nærmere bestemt dokumenterne i bilag 17 h og 17 i til stævningen.
- 54 Selv om Den Helleniske Republik hverken gav tilladelse til eller åbnede disse veje i Kyparissia-området, har den ikke anfægtet Kommissionens påstand om, at disse veje er i brug til trods for de strafferetlige sager, som er indledt, og de forskellige verserende retssager.
- 55 Den omstændighed, at Den Helleniske Republik har begrænset sig til dels at anlægge straffesager mod de personer, der er ansvarlige i det selskab, der har anlagt de omhandlede veje, og vedtage administrative sanktioner mod dette selskab, dels ved de nationale retsinstanter at gøre gældende, at disse veje er ulovlige og skal tilintetgøres, bevirker imidlertid, at Den Helleniske Republik har undladt at opfylde den særlige forpligtelse, som den er pålagt ved artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43 (jf. analogt dom af 9.11.1999, Kommissionen mod Italien, C-365/97, EU:C:1999:544, præmis 109).

- 56 Som Kommissionen har gjort gældende, burde Den Helleniske Republik havde sikret, at vejene ikke længere var tilgængelige, og at anvendelsen heraf ikke mærkbart forstyrrer havskildpadden *Caretta caretta* eller udløser skader på klitlandskabet i Kyparissia-området.
- 57 Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, idet den har undladt at træffe foreløbige foranstaltninger vedrørende beskyttelsen af dette område med henblik på at begrænse anvendelsen af de omhandlede tilkørsler, indtil de nævnte retslige procedurer vedrørende lovligheden af vejene og en eventuel afskaffelse heraf er afsluttet, selv om der, som anført af generaladvokaten i punkt 77 i forslaget til afgørelse, ikke er noget, der tyder på, at sådanne foranstaltninger skulle være umulige af retlige eller faktiske årsager.
- 58 Hvad for det andet angår den vej, der er under anlæggelse langs med jernbanen på strækningen mellem stranden i Kalo Nero og Elaia, skal det konstateres, at den følger den eksisterende jernbanestrækning, og at Kommissionen ikke har bestridt Den Helleniske Republiks oplysninger om, at denne vej med undtagelse af to punkter befinder sig i mere end 200 meters afstand fra kysten, og ikke er forbundet med tilkørslerne til stranden. Under disse omstændigheder har Kommissionen ikke bevist, at det med tilstrækkelig sandsynlighed kan forventes, at den vej under anlæggelse, som forbinder stranden i Kalo Nero med Elaia langs med jernbanestrækningen, får en betydelig indvirkning på klitnaturtyperne og havskildpadden *Caretta caretta*.
- 59 Hvad for det tredje angår asfalteringen af visse kystveje bliver grusveje lettere at benytte, navnligt for motorkøretøjer, hvilket kan have en væsentlig indvirkning på klitnaturtyperne i Kyparissia-området og i højere grad kan forstyrre havskildpadden *Caretta caretta*. Den Helleniske Republik har således tilsidesat artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, idet den har tolereret asfalteringen af veje på det omhandlede område.
- 60 Som følge heraf skal det fastslås, at Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, idet den ved at tolerere åbningen af fem nye veje ned til stranden ved Agiannaki og asfalteringen af visse tilkørsler og eksisterende veje ikke har forhindret udviklingen af infrastruktur for tilkørsel til denne strand i Kyparissia-området. Dette klagepunkt skal imidlertid forkastes, for så vidt som det vedrører anlæggelsen af en vej, der forbinder stranden i Kalo Nero med Elaia langs den eksisterende jernbanestrækning.

Det første klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har tolereret ulovlige campingpladser i Kyparissia-området

– Parternes argumenter

- 61 Kommissionen har kritiseret Den Helleniske Republik for at have tolereret følgende:
- at den vej, der ligger bag ved stranden i Kalo Nero, anvendes som campingplads til campingvogne
 - ureguleret camping i en pinjelund i klitterne ved stranden i Elaia.
- 62 Ifølge Kommissionen er den uregulerede camping et problem for bevaringen af klit- og skovnaturtyperne. Den forstyrrer også havskildpadden *Caretta caretta*.
- 63 Den Helleniske Republik har fastholdt, at ureguleret camping er forbudt i hele landet, men dog samtidig erkendt, at ureguleret camping fortsat finder sted til trods for forbuddet og politiets indgriben. Den har gjort gældende, at denne type camping har fundet sted i Kyparissia-området i mindst 30-40 år, men at den er aftagende.

– Domstolens bemærkninger

- 64 Det er ubestridt, at Den Helleniske Republik ikke bestrider, at den ikke har truffet tilstrækkelige foranstaltninger med henblik på at sikre en overholdelse af forbuddet mod ureguleret camping i Kyparissia-området. Det er ligeledes ubestridt, at ureguleret camping i dette område mærkbart kan forringe de omhandlede klitnaturtyper og medføre væsentlig forstyrrelse af havskildpadden *Caretta caretta*.
- 65 Det må derfor fastslås, at Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43 ved ikke at have vedtaget tilstrækkelige foranstaltninger med henblik på at sikre, at forbuddet mod ureguleret camping i nærheden af stranden i Kalo Nero og i Elaia overholdes.

Det første klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har tolereret driften af barer på stranden i Kyparissia-området

– Parternes argumenter

- 66 Kommissionen har kritiseret Den Helleniske Republik for at have tolereret driften af mindst tre barer mellem Elaia og Kalo Nero. Larmen og den natlige belysning fra disse barer forstyrrer havskildpadden *Caretta caretta* under dens æglægning og udgør en risiko for de nyudklækkede unger.
- 67 Kommissionen har gjort gældende, at der den 13. august 2011 blev afholdt en fest på stranden i Kalo Nero. Kommissionen har anerkendt, at de græske myndigheder har tilkendegivet deres hensigt om at lukke disse barer, men har samtidig gjort gældende, at barerne fortsat var der, da dens tjenestemænd besøgte stedet den 17. juli 2012. Ifølge Kommissionen var driften af disse barer indstillet i 2013, men infrastrukturen fandtes stadig.
- 68 Den Helleniske Republik har gjort gældende, at der ikke fandt nogen restaurationsdrift sted på den omhandlede strand i 2013 og 2014, og at alle ulovlige barer og de dertil hørende installationer er blevet fjernet. Den har angivet, at den eneste undtagelse er stranden i Kalo Nero, hvor sådanne træbygninger først vil blive fjernet senere.

– Domstolens bemærkninger

- 69 Henset til, at spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger et traktatbrud, skal vurderes på baggrund af medlemsstatens forhold ved udløbet af fristen i den begrundede udtalelse, og at ændringer af forholdene i tiden derefter ikke kan tages i betragtning af Domstolen, vil de forskellige faktiske omstændigheder, som parterne har henvist til, og som kan henføres til tiden efter den 1. december 2012, der er den frist, som Den Helleniske Republik fik til at efterkomme Kommissionens begrundede udtalelse, ikke blive taget i betragtning i forbindelse med Domstolens prøvelse af det påståede traktatbrud.
- 70 Det må fastslås, at Den Helleniske Republik ikke har fremført nogen oplysninger, der kan godtgøre, at den inden udløbet af denne frist havde vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på at forhindre, at havskildpadden *Caretta caretta*s formering blev forstyrret af driften af de omhandlede barer.
- 71 Idet Den Helleniske Republik ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på at begrænse driften af de barer, som befinder sig mellem Elaia og Kalo Nero på de strande, hvor havskildpadden *Caretta caretta* formerer sig, og ikke har sikret sig, at de gener, som disse barer forårsager, ikke forstyrrer denne art, har den tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43.

Det første klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har tolereret tilstedeværelsen af strandmøbler og installationer på strandene i Kyparissia-området

– Parternes argumenter

- 72 Kommissionen har kritiseret Den Helleniske Republik for at have tolereret, at der i Kyparissia-området findes et overordentligt stort antal strandmøbler, dvs. parasoller og liggestole. Den har derudover gjort gældende, at selv om de græske myndigheder har beordret de adskillige platforme, som er bygget på strandene i dette område, nedrevet, er der aldrig foretaget nogen nedrivning, og den 28. juli 2011 fik hotel Messina Mare endog tilladelse til at installere en platform.
- 73 Eftersom disse installationer forbliver på stranden i løbet af natten, har de ifølge Kommissionen en skadelig virkning på havskildpadden *Caretta caretta*'s ynglepladser, eftersom de mindsker pladsen til reder og udgør en hindring for skildpaddernes mobilitet.
- 74 Den Helleniske Republik har gjort gældende, at der i 2013 og 2014 ikke fandtes en eneste parasol eller liggestol på strandene ved Vounaki, Elaia og Agiannaki. Der fandtes stadig nogle parasoller og liggestole på stranden i Kalo Nero, men uden for havskildpadden *Caretta caretta*'s yngleplads. Hvad angår platformen i nærheden af hotel Messina Mare er der ifølge medlemsstaten tale om en rampe til hotellets handicappede gæster.

– Domstolens bemærkninger

- 75 Hvad for det første angår parasollerne og liggestolene har Den Helleniske Republik alene angivet, at der efter 2013, dvs. efter udløbet af fristen i den begrundede udtalelse, alene fandtes sådanne møbler på stranden i Kalo Nero, dvs. væk fra stedet, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler. Denne medlemsstat har dermed indirekte medgivet, at den ikke tidligere havde begrænset forekomsten af strandmøbler på havskildpaddens ynglepladser.
- 76 Hvad for det andet angår de platforme, som er rejst på strandene i Kyparissia-området, har Den Helleniske Republik – som hverken bestrider platformenes eksistens på tidspunktet for udløbet af fristen i Kommissionens begrundede udtalelse eller sandsynligheden for, at de væsentligt skader klitlandskabet i Kyparissia-området og væsentligt forstyrrer havskildpadden *Caretta caretta* – begrænset sig til at hævde, at den platform, som er blevet tilladt nær hotel Messina Mare, udgør en rampe til handicappede personer.
- 77 Kommissionen har ikke anfægtet den sidstnævnte platforms anvendelsesformål. Selv om en platform, som skal lette handicappede personers bevægelighed, i princippet kan anses for at være opført af bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser og af hensynet til menneskers sundhed som omhandlet i artikel 6, stk. 4, i direktiv 92/43, kræver en sådan begrundelse imidlertid bl.a. en undersøgelse af, om der findes mindre skadelige løsninger og en afvejning af de berørte interesser med udgangspunkt i en analyse i henhold til direktivets artikel 6, stk. 3, med hensyn til indvirkninger på bevaringsmålsætningen for det beskyttede område (jf. i denne retning dom af 14.1.2016, Grüne Liga Sachsen m.fl., C-399/14, EU:C:2016:10, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis). Idet Den Helleniske Republik ikke har givet nogen forklaring i denne henseende, udgør den platform, som der er givet tilladelse til nær hotel Messina Mare, ligeledes en tilsidesættelse af direktivets artikel 6, stk. 2.
- 78 Som følge heraf skal det fastslås, at Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, idet den ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på i Kyparissia-området at begrænse tilstedeværelsen af strandmøbler og forskellige installationer på strandene, hvor havskildpadden *Caretta caretta* formerer sig, og idet den har givet tilladelse til bygningen af en platform nær hotel Messina Mare.

Det første klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har tolereret oprensning af strandene med tunge køretøjer i Kyparissia-området

– Parternes argumenter

- 79 Kommissionen har kritiseret Den Helleniske Republik for, at Avlona kommune (Grækenland) har rensset stranden med tunge maskiner, hvorved sandet komprimeres som følge af dets vægt, og havskildpadden *Caretta caretta* reder ødelægges på grund af vibrationerne.
- 80 Den Helleniske Republik har heroverfor anført, at der ikke er tale om en fast praksis, men et isoleret tilfælde, der ikke har gentaget sig efter fremsendelsen af åbningsskrivelsen. Formålet med den nationale lovgivning, som miljøministeriet vedtog i juli 2013 og i maj 2014, er desuden at undgå sådanne hændelser, og den foreskriver manuel rengøring af stranden under skildpaddernes yngleperiode.

– Domstolens bemærkninger

- 81 Selv om den nationale lovgivning, som er påberåbt af Den Helleniske Republik, blev vedtaget efter udløbet af fristen i den begrundede udtalelse, og den ikke kan tages i betragtning af Domstolen ved bedømmelsen af, om det påståede traktatbrud foreligger, kan dette klagepunkt ikke tiltrædes. Kommissionen har nemlig ikke alene undladt at bestride medlemsstatens påstand om, at den omhandlede hændelse er et isoleret tilfælde, men også undladt at fremkomme med nogen oplysninger med henblik på at godtgøre, at der er tale om gentagne hændelser, eller at det er nødvendigt at vedtage specifikke foranstaltninger med henblik på at forhindre dem.

Det førte klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har tolereret ulovlig udvinding af sand på strandene i Kyparissia-området

– Parternes argumenter

- 82 Kommissionen beskylder Grækenland for at have tolereret ukontrolleret sandudvinding på strandene i Kyparissia-området.
- 83 Medlemsstaten har gjort gældende, at Kommissionen ikke har fremlagt nogen beviser for så vidt angår denne virksomhed.
- 84 I sin replik har Kommissionen imidlertid gengivet en tabel, der tilsigter at vise, at Den Helleniske Republik selv har anerkendt, at der er en risiko for hændelser med betydelige skadevirkninger for Kyparissia-området på grund af sandudvindingen.

– Domstolens bemærkninger

- 85 Procesreglementets artikel 128, stk. 1, bestemmer, at parterne i forbindelse med replikken og duplikken kan fremlægge eller anføre yderligere beviser til støtte for deres anbringender, og at de skal begrunde, hvorfor beviserne først påberåbes på dette tidspunkt.
- 86 Kommissionen har imidlertid ikke begrundet, hvorfor denne tabel er blevet fremlagt for sent, og den kan derfor ikke tages i betragtning som et bevis i forbindelse med Domstolens vurdering af, om det af Kommissionen påståede traktatbrud foreligger.
- 87 Eftersom Kommissionen ikke har fremlagt nogen andre beviser, der underbygger dette klagepunkt, skal Den Helleniske Republik frifindes på dette punkt.

Det første klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har tolereret en udvidelse af landbrugsaktiviteter i Kyparissia-området

– Parternes argumenter

88 Kommissionen beskylder Den Helleniske Republik for følgende:

- udvidelse af dyrket jord i klitterne
- pløjning af klitterne mellem Elaia og Agiannaki og
- opdrætning af får på standene, hvor havskildpadden *Caretta caretta* formerer sig.

89 Kommissionen har gjort gældende, at udvidelsen af dyrket jord i klitterne bevirker, at de omhandlede arters formeringssteder i klitterne ødelægges, og at kunstvandingen kan påvirke skildpadderne nærtliggende reder. Den øgede fugtighed, som disse aktiviteter giver anledning til, medfører en temperaturændring af jorden under overfladen, der bevirker, at der udklækkes flere skildpadderunger af hankøn, hvilket kan give en ubalance i bestanden af arten *Caretta caretta*.

90 Kommissionen hævder, at der er foretaget pløjning af klitterne mellem Elaia og Agiannaki i perioden mellem den 20. februar og den 3. marts 2013, hvilket har ødelagt en række levesteder for havskildpadden *Caretta caretta*, uden at der er blevet vedtaget nogen genopretningsforanstaltninger.

91 Kommissionen er af den opfattelse, at opdrætningen af får på de strande, hvor havskildpadderne formerer sig, direkte og indirekte ødelægger rederne. Rederne bliver nedtrampet og æggene ødelagt af jordens vibrationer.

92 Den Helleniske Republik har henvist til, at landbrugsaktiviteterne er væsentligt reduceret de sidste 20 år, og at andelen af dyrket land frem til 2001 var faldet med 25-30%, afhængigt af, hvilket område der er tale om. I Kyparissia-området er der ikke sporet nogen forøgelse af afgrøder ned mod klitterne, eftersom sandbunden ikke er egnet til landbrug, og den region, der ligger uden for dette område, er særligt frugtbar.

93 Denne medlemsstat har gjort gældende, at den pløjning, som Kommissionen har henvist til, skete på landsbrugsjord.

94 Det er umuligt at opdrætte får på de strande, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler, idet der ikke er nogen plantevækst på stranden. Ifølge Den Helleniske Republik graver havskildpadder under alle omstændigheder deres æg så langt ned, at rederne ikke ødelægges af trampende får og de vibrationer af jorden, som dette medfører.

– Domstolens bemærkninger

95 Hvad for det første angår den påståede udvidelse af opdyrket jord i klitterne må det, således som generaladvokaten har anført i punkt 105 i forslaget til afgørelse, fastslås, at Kommissionen ikke har fremlagt noget bevis, der gør det muligt at afkræfte Den Helleniske Republiks anbringende om, at der ikke er konstateret nogen udvidelse i Kyparissia-området. Kommissionens klagepunkt kan følgelig ikke tiltrædes på dette punkt.

96 For det andet, og henset til, at Kommissionen har angivet, at den påståede pløjning i klitområdet fandt sted efter udløbet af den frist, den havde sat i den begrundede udtalelse, kan Den Helleniske Republik heller ikke lægges dette klagepunkt til last, og derfor kan Kommissionens klagepunkt heller ikke tiltrædes på dette punkt.

97 Det skal for det tredje konstateres, at Kommissionen ikke har bestridt Den Helleniske Republiks argument om, at der ikke er nogen plantevækst på den strand, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler, og at de fotografier, som Kommissionen har fremlagt, viser, at der ikke er tale om opdræt, men blot tilstedeværelse af et par får på stranden. Kommissionen har under alle omstændigheder ikke fremlagt noget bevis, der gør det muligt at konkludere, at forekomsten af får i den udstrækning, som de fremgår af fotografierne, skader skildpadderens reder, der er gravet 40-60 cm ned i sandet. Under disse omstændigheder skal Kommissionens klagepunkt ligeledes forkastes på dette punkt.

Det første klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har tolereret lysforurening i Kyparissia-området

– Parternes argumenter

98 Kommissionen har kritiseret Den Helleniske Republik for ikke at have vedtaget passende foranstaltninger med henblik på at forhindre, at den kommunale vejbelysning og belysningen tæt ved strandene samt lyset fra restauranter, hoteller og butikker i omgivelserne omkring Kyparissia-området forstyrrer havskildpadden *Caretta caretta* under æglægningen, og navnlig de nyudklækkede unger, når de bevæger sig imod havet. Kommissionen har gjort gældende, at disse forhold kunne konstateres under dens tjenstemænds besøg på stedet den 17. juli 2012.

99 Ifølge Den Helleniske Republik har der eksisteret gadebelysning i mange år, og den blev installeret inden vedtagelsen af den nationale lovgivning, der stiller krav om en passende vurdering i henhold til direktiv 92/43. Den har gjort gældende, at der med henblik på at løse dette problem blev vedtaget en lovgivning i 2014, der finder anvendelse på de strande, hvor disse skildpadder yngler, og som bl.a. fastsætter en forpligtelse til at sikre, at lys fra private og offentlige kilder ikke når stranden, således at det ikke vildleder skildpadderungerne. Det er ligeledes forbudt for etableringer og hoteller, der er beliggende på kysten, at benytte projektører. Der er ligeledes planer om at installere lysværn og anvende specielle lamper.

– Domstolens bemærkninger

100 Hvad angår Den Helleniske Republiks argument om, at gadebelysningen allerede eksisterede, inden der blev stillet krav om en passende vurdering af sådanne installationer i henhold til direktiv 92/43, skal det blot konstateres, at i henhold til dette direktiv begrænser det heri fastsatte forbud mod forringelse sig ikke til en forpligtelse for den berørte medlemsstat til kun at forbyde nye skadelige aktiviteter eller at få dem til at ophøre.

101 Det skal således fastslås, at Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, idet den ikke har vedtaget passende beskyttelsesforanstaltninger med henblik på at forhindre, at den eksisterende gadebelysning fra den 19. juli 2006, hvor Kyparissia-området blev opført på listen over LAF'er, forstyrrer havskildpadden *Caretta caretta* (jf. analogt dom af 24.11.2011, Kommissionen mod Spanien, C-404/09, EU:C:2011:768, præmis 127 og 128).

102 Kommissionens skal ligeledes gives medhold i klagepunktet, for så vidt som det vedrører den forstyrrelse af havskildpadden *Caretta caretta*, som skyldes lyset fra restauranter, hoteller og butikker i Kyparissia-områdets omgivelser.

- 103 Den Helleniske Republik har i denne henseende nemlig alene angivet, at den i 2014 – dvs. efter udløbet af den frist, som Kommissionen havde fastsat i den begrundede udtalelse – vedtog en lovgivning med henblik på at løse dette problem, hvilket implicit synes at godtgøre, at denne medlemsstat ikke tidligere havde vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på at forhindre, at havskildpadden *Caretta caretta* forstyrres af en sådan lysforurening.
- 104 Den Helleniske Republik har dermed tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, idet den ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på i tilstrækkelig grad at begrænse lysforureningen på de strande i Kyparissia-området, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler.

Det første klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har tolereret fiskeriaktiviteter i nærheden af Kyparissia-området

– Parternes argumenter

- 105 Kommissionen har gjort gældende, at fiskeriet i nærheden af strandene i Kyparissia-området, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler, udgør en forstyrrelse af denne art, eftersom de skildpadder, der er på vej til æglægningen, eller som vender tilbage fra rederne, kan blive fanget i garn eller støde ind i fiskerbåde. Kommissionen har i denne henseende henvist til en rapport, der er vedlagt stævningen, og hvoraf det fremgår, at fiskeriet udøves direkte ved stranden med faststående garn, og nogle gange i en afstand på indtil 1 km ud for stranden med trawl fra en båd.
- 106 Den Helleniske Republik har anført, at fiskeriet i dette område er begrænset efter indførelsen af en beskyttelsesordning for området, og at forskellige EU-instrumenter ligeledes har været medvirkende til en nedgang i fiskeriet i denne region. Der er meget få fiskerfartøjer, og der kører en informationskampagne med henblik på at forhindre utilsigtet fangst af skildpadder.

– Domstolens bemærkninger

- 107 Det må fastslås, at en sådan generel udtalelse vedrørende en nedgang i fiskeriet og information til fiskerne ikke kan anfægte Kommissionens påstand, som understøttes af konstateringerne i den rapport, der er vedlagt Kommissionens stævning.
- 108 Heraf følger, at Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, idet den ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på i tilstrækkelig grad at begrænse fiskeriet langs strandene i Kyparissia-området, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler.

Det første klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har tolereret anvendelsen af fritidsbåde og vandcykler i Kyparissia-området

– Parternes argumenter

- 109 Ifølge Kommissionen udgør anvendelsen af fritidsbåde og vandcykler i nærheden af strandene i Kyparissia-området, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler, grundlag for forstyrrelser af havskildpadden. Nogle skildpadder dør til og med, efter at de er kollideret med disse fritidsbåde og vandcykler. Denne institution finder, at oplysningerne i bilag 18 og 21 til dens stævning understøtter dette klagepunkt.

110 Ifølge Den Helleniske Republik understøtter disse oplysninger ikke Kommissionens påstande, og den har ikke bevist, at skildpaddernes død skyldes skader, der stammer fra fritidsbådene og vandcyklerne.

– Domstolens bemærkninger

111 Under en traktatbrudssag påhviler det Kommissionen at godtgøre, at det påståede traktatbrud foreligger, og at fremføre de omstændigheder, som er nødvendige for, at Domstolen kan efterprøve, om der foreligger et traktatbrud (dom af 9.7.2015, Kommissionen mod Irland, C-87/14, EU:C:2015:449, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

112 Det skal imidlertid konstateres, at Kommissionen ved i stævningen at have henvist til bilagene hertil uden at give nogen specifikke forklaringer, som er relevante for så vidt angår disse bilag, ikke har fremført de omstændigheder, som er nødvendige for, at Domstolen kan efterprøve, om det påståede traktatbrud foreligger, og det skal under alle omstændigheder konstateres, at disse omstændigheder ikke fremgår tydeligt af disse bilag.

113 Kommissionens første klagepunkt til støtte for søgsmålet skal dermed forkastes for så vidt angår dette punkt.

114 Det skal derfor fastslås, at Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, idet den:

- har tolereret opførelsen af huse i Agiannaki i 2010, anvendelsen af andre huse i Agiannaki fra 2006 uden den fornødne lovramme herfor og iværksættelsen af byggearbejder med henblik på opførelsen af 50 boliger mellem Agiannaki og Elaia, og idet den har givet tilladelse til opførelsen af tre ferieboliger i Vounaki i 2012
- har tolereret udviklingen af infrastruktur for tilkørsel til stranden i Kyparissia-området, dvs. åbningen af fem nye veje til stranden ved Agiannaki og asfalteringen af visse tilkørsler og eksisterende veje
- ikke har truffet tilstrækkelige foranstaltninger til at sikre, at forbuddet mod ureguleret camping i nærheden af stranden i Kalo Nero og i Elaia overholdes
- ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på at begrænse driften af de barer, som befinder sig mellem Elaia og Kalo Nero på de strande, hvor havskildpadden *Caretta caretta* formerer sig, og ikke har sikret sig, at de gener, som disse barer forårsager, ikke forstyrrer denne art
- ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på i Kyparissia-området at begrænse tilstedeværelsen af strandmøbler og forskellige installationer på de strande, hvor havskildpadden *Caretta caretta* formerer sig, og idet den har givet tilladelse til bygningen af en platform nær hotel Messina Mare
- ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på i tilstrækkelig grad at begrænse lysforureningen på de strande i Kyparissia-området, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler, og
- ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på i tilstrækkelig grad at begrænse fiskeri langs de strande i Kyparissia-området, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler.

Det andet klagepunkt om manglende overholdelse af artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43

Parternes argumenter

- 115 Med sit andet klagepunkt har Kommissionen gjort gældende, at Den Helleniske Republik har tilsidesat artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43.
- 116 Kommissionen har gjort gældende, at medlemsstaten har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til denne bestemmelse, idet den har undladt at foretage en passende vurdering af indvirkningen af projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for forvaltningen af Kyparissia-området, men som kan påvirke området væsentligt. Ifølge Kommissionen burde der navnlig være foretaget en sådan vurdering inden:
- der blev givet byggetilladelse og opført flere boliger i Kyparissia-området
 - der blev åbnet nye veje, og inden eksisterende veje i området blev asfalteret
 - der blev opført nye barer på strandene i området, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler
 - der blev installeret kommunal gadebelysning langs den del af strande, der er beliggende på området, og
 - inden der skete en udvidelse af de opdyrkede arealer i sandklitterne i Kyparissia-området.
- 117 Ifølge Kommissionen blev disse aktiviteter gennemført uden nogen forhåndsvurdering, hvad end der er tale om en vurdering af virkningen af hver af disse aktiviteter, eller en vurdering af de kumulative virkninger af samtlige aktiviteter. Den har fremhævet, at ingen af disse aktiviteter er direkte forbundet med eller nødvendig for forvaltningen af Kyparissia-området, og at det må formodes, at de har væsentlig indvirkning på området, henset til områdets betydning for havskildpadden *Caretta caretta* og den berørte naturtype.
- 118 Den Helleniske Republik har gjort gældende, at alle planer eller projekter, der er gennemført i regionen uden »en passende vurdering«, var byggeaktiviteter, som blev afsluttet, inden der blev indført et krav om en sådan vurdering. Den har hvad angår planer og projekter, som er gennemført efter denne dato, gjort gældende, at kravene i artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 er blevet overholdt, og når dette ikke har været tilfældet, at der er blevet indledt administrative procedurer eller straffesager.
- 119 Medlemsstaten har anført, at de krav og procedurer, som er foreskrevet i artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, er blevet gennemført i national ret, og at udstedelsen af byggetilladelser og gennemførelsen af byggearbejder er blevet udsat indtil vedtagelsen af præsidentdekretet. Medlemsstaten har dermed ikke tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43.

Domstolens bemærkninger

- 120 Det skal bemærkes, at artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 foreskriver en vurderingsprocedure, der ved hjælp af en forudgående kontrol skal sikre, at en plan eller et projekt, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for den pågældende lokalitets forvaltning, men kan påvirke lokaliteten væsentligt, kun tillades, for så vidt som den/det ikke skader lokalitetens integritet (dom af 11.9.2012, Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias m.fl., C-43/10, EU:C:2012:560, præmis 110).
- 121 Heraf følger, at denne bestemmelse alene er relevant, når de kompetente nationale myndigheder giver tilladelse til et projekt, i hvilket tilfælde projektets virkninger på det pågældende område skal underkastes en passende vurdering, inden tilladelsen udstedes.

- 122 Dermed finder artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 ikke anvendelse på aktiviteter, som kræver forudgående tilladelse, men som er blevet gennemført uden en sådan tilladelse, dvs. ulovligt. Under disse omstændigheder er der ingen grund til at fastslå en tilsidesættelse af denne bestemmelse i denne henseende.
- 123 Bestemmelsen finder derimod anvendelse på aktiviteter, som er blevet gennemført efter en forudgående tilladelse, dvs. på husene i Agiannaki, der blev bygget i 2010, de tre ferieboliger i Vounaki i løbet af 2012 og platformen nær hotel Messina Mare.
- 124 Eftersom disse aktiviteter kan føre til tab af klitarealer og forstyrrelser af havskildpadden *Caretta caretta*, burde der have været gennemført en vurdering af virkningerne af aktiviteterne, før tilladelsen blev givet.
- 125 Eftersom Den Helleniske Republik ikke har gjort gældende, at disse tilladelser blev givet før den 19. juli 2006 – der er tidspunktet for Kyparissia-områdets opførelse på listen over LAF'er – eller at der inden deres udstedelse blev foretaget en vurdering af virkningerne i henhold til artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, skal det konstateres, at denne medlemsstat har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til denne bestemmelse ved at give byggetilladelse til de huse, der i 2010 blev opført i Agiannaki, til tre ferieboliger i Vounaki i 2012 og til en platform nær hotel Messina Mare.
- 126 I øvrigt forkastes klagepunktet.

Det tredje klagepunkt om tilsidesættelse af artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43

- 127 Kommissionen beskylder Den Helleniske Republik for at have tilsidesat artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43, idet den ikke har truffet de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng og effektiv beskyttelsesordning for havskildpadden *Caretta caretta* i Kyparissia-området med henblik på at undgå enhver forstyrrelse af denne art i yngleperioden og enhver aktivitet, der kan beskadige eller ødelægge dens yngleområder.
- 128 Kommissionen har anført, at i henhold til denne bestemmelse skal der indføres og gennemføres en streng beskyttelsesordning for de dyrearter, der er nævnt i bilag IV, litra a), til direktiv 92/43, med henblik på at forbyde forsætlig forstyrrelse af disse arter, i særdeleshed i perioder, hvor dyrene yngler, og beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder. En sådan streng beskyttelsesordning kræver, at der indføres et omfattende regelsæt, og at der vedtages og gennemføres præcise og specifikke beskyttelsesforanstaltninger.
- 129 Den Helleniske Republik hævder, at den ikke har tilsidesat artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43.

Det tredje klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har undladt at indføre et fuldstændigt og sammenhængende regelsæt

– Parternes argumenter

- 130 Kommissionen har gjort gældende, at en streng beskyttelsesordning som den, der er omhandlet i artikel 12, stk. 1, i direktiv 92/43, forudsætter, at der vedtages sammenhængende og koordinerede foranstaltninger af forebyggende karakter. Den har gjort gældende, at Den Helleniske Republik har anerkendt, at sådanne fuldt dækkende og sammenhængende retlige rammer endnu ikke er blevet vedtaget, men at de er under udarbejdelse.

- 131 Ifølge Kommissionen er samtlige de retlige instrumenter, som er gældende i medlemsstaten, ikke tilstrækkelige til at opnå den beskyttelse, som er omhandlet artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43. Den Helleniske Republik nævnte for første gang disse retlige instrumenter i sit svarskrift. Desuden blev visse af disse instrumenter vedtaget, inden direktiv 92/43 trådte i kraft, og de indeholder derfor ingen specifikke bestemmelser, der kan opfylde kravene i direktivets artikel 12.
- 132 Ifølge denne institution sikres havskildpadden *Caretta caretta* og dens yngleområder ikke en streng beskyttelse, hvis der ikke findes en integreret og sammenhængende national lovgivningsramme. En beskyttelsesordning indføres ikke gennem en række usammenhængende isolerede foranstaltninger, der vedrører miljøbeskyttelse generelt, og som ikke har til formål konkret at undgå enhver forsætlig forstyrrelse af den berørte art under yngleperioden og enhver aktivitet, der kan beskadige eller ødelægge dens yngleområder.
- 133 Kommissionen har fremhævet, at det forhold, at antallet af havskildpadden *Caretta caretta*s reder ikke synes at være formindsket i Kyparissia-området, ikke i sig selv kan rejse tvivl om den konstatering, at Den Helleniske Republik ikke har vedtaget effektive beskyttelsesforanstaltninger. Det store antal reder, der på det seneste er blevet konstateret, skyldes ifølge Kommissionen, at havskildpadden *Caretta caretta* har været beskyttet siden 1992, og at alle påvirkninger af denne art normalt kan spores 20 år senere. Det fremgår desuden af dom af 30. januar 2002, Kommissionen mod Grækenland (C-103/00, EU:C:2002:60), og af 16. marts 2006, Kommissionen mod Grækenland (C-518/04, ikke trykt i Sml., EU:C:2006:183), at det ikke er nødvendigt, at antallet af reder falder, for at der kan konstateres en forstyrrelse, der udgør en tilsidesættelse af artikel 12 i direktiv 92/43.
- 134 Den Helleniske Republik hævder, at Kommissionen med urette har gjort gældende dels, at Den Helleniske Republik ikke har vedtaget tilstrækkelige beskyttelsesbestemmelser, dels, at den ikke har været i stand til at anvende specifikke og effektive beskyttelsesforanstaltninger. Den hævder, at Kommissionen ikke kan gøre gældende, at naturtyperne i Kyparissia-området er forringet, og at der er sporet forstyrrelser, som har haft en væsentlig indvirkning på arterne, når virkningerne af de aktiviteter, som udøves i området, ikke har været underkastet en passende vurdering.
- 135 Ifølge denne medlemsstat er der ikke noget grundlag for at påberåbe en tilsidesættelse af artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43, henset til, at bestanden af havskildpadden *Caretta caretta* til stadighed vokser, og at der ikke er nogen risiko for, at dens naturlige udbredelsesområde bliver mindre.
- 136 Ifølge Helleniske Republik indeholder den græske retsorden en omfattende, sammenhængende, særligt streng og yderst effektiv institutionel ramme hvad angår beskyttelsen af havskildpadden *Caretta caretta*. Den har i denne forbindelse henvist til forskellige love og andre retsakter, der samlet set udgør en tilstrækkelig lovgivningsramme indtil vedtagelsen af præsidentdekretet.
- 137 Denne medlemsstat erindrer om, at den aldrig har hævdet, at samtlige nævnte retsakter specifikt er blevet vedtaget med henblik på Kyparissia-området og den berørte art, men at disse yder en effektiv beskyttelse og dermed sikrer, at der findes en passende og streng beskyttelsesordning som omhandlet i artikel 12 i direktiv 92/43. Denne bestemmelse kræver ikke, at den strenge beskyttelsesordning fastlægges i en enkelt lovgivning.
- 138 Den Helleniske Republik har endelig henvist til kendetegnene ved, foranstaltningerne i og virkningerne af forslaget til præsidentdekretet og påpeget, at det efter udtalelsen fra Symvoulío tis Epikrateias (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) snart vil blive vedtaget. Den har dog fremhævet, at den omstændighed, at der foreligger et forslag til et præsidentdekret, ikke indebærer, at der ikke tidligere fandtes en streng og effektiv beskyttelsesordning i den græske retsorden.

– Domstolens bemærkninger

- 139 Det bemærkes, at artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43 pålægger medlemsstaterne at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag IV, litra a), til dette direktiv, med forbud mod forsætlig forstyrrelse af disse arter, i særdeleshed i perioder, hvor dyrene yngler, udviser yngelpleje, overvintrer eller vandrer, og mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder.
- 140 Domstolen har allerede fastslået, at gennemførelsen af denne bestemmelse ikke kun kræver, at medlemsstaterne indfører en fuldstændig lovramme, men også, at de iværksætter konkrete og specifikke beskyttelsesforanstaltninger, og at den strenge beskyttelsesordning forudsætter, at der vedtages sammenhængende og koordinerede foranstaltninger af forebyggende karakter (dom af 15.3.2012, Kommissionen mod Cypern, C-340/10, EU:C:2012:143, præmis 60 og 61 og den deri nævnte retspraksis).
- 141 Et samlet sæt af retlige instrumenter udgør ikke en fuldstændig lovgivningsmæssig og reguleringsmæssig ramme, når de omhandlede instrumenter ikke gør det muligt at forhindre tilsidesættelser af forbuddet mod forringelse i artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, eller når det ofte er nødvendigt at supplere dem med henblik på at sikre den i direktivets artikel 12 krævede beskyttelse.
- 142 Den omstændighed, at der i denne doms præmis 114 er konstateret flere tilsidesættelser af forbuddet mod forringelse i artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43, gør det muligt at antage, at der ikke er vedtaget en fuldstændig og sammenhængende lovramme af forebyggende karakter, når det drejer sig om beskyttelsen af Kyparissia-området.
- 143 Denne antagelse understøttes af den omstændighed, at Den Helleniske Republik har vedtaget forskellige ministerielle bekendtgørelser, bl.a. den 23. maj 2013, den 23. juli 2013, den 14. februar 2014 og den 8. maj 2014, navnlig om passende anvendelse af strandene, stop for visse former for landbrugsvirksomhed, begrænsning af det lys, som kommer fra private etableringer på strande, suspension af udstedelsen af byggetilladelser, forbud mod visse byggeaktiviteter og forbud mod at åbne og asfaltere veje i Kyparissia-området.
- 144 Vedtagelsen af disse retlige instrumenter efter udløbet af fristen i den begrundede udtalelse viser i tilstrækkelig grad, at den nationale lovramme var ufuldstændig inden udløbet af denne frist.
- 145 Den Helleniske Republik kan derfor ikke med rette gøre gældende, at præsidentdekretet om beskyttelse af dette område, der er under vedtagelse, blot skal samle og konsolidere den eksisterende lovgivning, der allerede var i kraft ved udløbet af nævnte frist.
- 146 Det fremgår tværtimod af udtalelsen fra Symvoulío tis Epikrateias (øverste domstol i forvaltningsretlige sager), at Den Helleniske Republiks forpligtelser i henhold til EU-retten kræver indførelse af en ny lovgivning om beskyttelse af Kyparissia-området og indebærer, at der snarest muligt skal fremlægges et nyt forslag til præsidentdekret for denne instans.
- 147 Den Helleniske Republik kan heller ikke med rette gøre gældende, at den ikke kan kritiseres for at have tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43 med henvisning til, at bestanden af havskildpadden *Caretta caretta* stiger støt.
- 148 Som Kommissionen har gjort gældende, kan den omstændighed, at en arts bestand er stabil, ikke i sig selv anfægte konstateringen af, at den relevante nationale lovramme er ufuldstændig (jf. analogt dom af 16.3.2006, Kommissionen mod Grækenland, C-518/04, EU:C:2006:183, præmis 21).

149 På denne baggrund skal det fastslås, at Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43, idet den ikke har vedtaget en fuldstændig, sammenhængende og streng lovramme til beskyttelse af havskildpadden *Caretta caretta* i Kyparissia-området.

Det tredje klagepunkt for så vidt angår påstanden om, at Den Helleniske Republik har undladt at anvende præcise, specifikke og effektive beskyttelsesforanstaltninger

– Parternes argumenter

150 Ifølge Kommissionen anvender Den Helleniske Republik ikke præcise, specifikke og effektive beskyttelsesforanstaltninger til at undgå dels forstyrrelser af havskildpadden *Caretta caretta* under yngleperioden, dels aktiviteter, som kan beskadige eller ødelægge skildpadderens yngleområder.

151 Den har gjort gældende, at artikel 12, stk. 1, litra d), i direktiv 92/43 foreskriver en strengere beskyttelse end den, der er omhandlet i artiklens litra a-c), og at litra d) ikke begrænser forbuddet til forsætlige handlinger.

152 Med henblik på at vurdere, i hvilket omfang en bestemt aktivitet »kan beskadige eller ødelægge yngleområder«, skal der tages hensyn til, at denne art kun lægger æg hvert andet eller tredje år, og at den er særligt følsom og sårbar over for lyd- og lysgener under hele yngleperioden, dvs. under udklækningen, og når ungerne bevæger sig mod havet.

153 Kommissionen har gjort gældende, at havskildpadden *Caretta caretta*'s ynglepladser i Kyparissia-området kan beskadiges eller ødelægges af de forskellige menneskelige aktiviteter, som Kommissionen har nævnt i sin stævning, og som udgør hindringer på vej til ynglepladserne og medfører lys- og støjforurening.

154 Ifølge Den Helleniske Republik forbyder dens institutionelle og lovgivningsmæssige ramme, der regulerer aktiviteter i Kyparissia-området, aktiviteter, der forsætligt kan påvirke havskildpadden *Caretta caretta*'s ynglepladser, og som kan skade denne art.

155 Den har gjort gældende, at ifølge Kommissionens retningslinjer skal en eventuel beskadigelse af et område bedømmes på baggrund af bevaringstilstanden for enhver art og enhver naturtype, og at bevaringstilstanden vurderes i forhold til de oprindelige vilkår på tidspunktet, hvor det pågældende område blev klassificeret som beskyttet område.

156 Bedømmelsen af eventuelle virkninger på et områdes integritet hvad angår dets økologiske funktion bør desuden ske med henblik på hele det beskyttede område og ikke i en mindre skala ved blot at vurdere små dele af stranden for derved at bevise, at der er tale om en væsentlig forstyrrelse.

– Domstolens bemærkninger

157 Hvad angår den påstående tilsidesættelse af forbuddet mod forstyrrelse af beskyttede arter i artikel 12, stk. 1, litra b), i direktiv 92/43 skal det bemærkes, at tilsidesættelserne af dette direktivs artikel 6, stk. 2, som konstateret i denne doms præmis 114, alle skal anses for forbudte forstyrrelser af havskildpadden *Caretta caretta*.

158 Som genereladvokaten har fremhævet i punkt 143 i forslaget til afgørelse, gælder dette ligeledes opførelsen af bygninger i Agiannaki i 2006. Til forskel fra det generelle forbud mod forringelse og forstyrrelse i artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43 beror artsbeskyttelsen i direktivets artikel 12 i henhold til

dets artikel 4, stk. 5, nemlig ikke på, om klitterne i Kyparissia er blevet opført på den i direktivets artikel 4, stk. 2, tredje afsnit, omhandlede liste. Som det fremgår af direktivets artikel 23, stk. 1, gjaldt beskyttelsen allerede fra 1994.

- 159 Betingelsen om forsæt i artikel 12, stk. 1, litra b), i direktiv nr. 92/43 er opfyldt, eftersom ophavsmændene til disse forstyrrelser i det mindste har accepteret, at der er risiko for, at havskildpadden *Caretta caretta* bliver forstyrret under yngleperioden (jf. i denne retning dom af 18.5.2006, Kommissionen mod Spanien, C-221/04, EU:C:2006:329, præmis 71).
- 160 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 12, stk. 1, litra b), i direktiv 92/43, idet den ikke inden for den fastsatte frist har vedtaget de konkrete foranstaltninger, som er nødvendige med henblik på at undgå forsætlig forstyrrelse af havskildpadden *Caretta caretta* under artens yngleperiode.
- 161 Kommissionen skal ligeledes gives medhold, for så vidt som den har kritiseret denne medlemsstat for ikke at have vedtaget de foranstaltninger, der er nødvendige med henblik på at sikre overholdelsen af forbuddet mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngleplaser i artikel 12, stk. 1, litra d), i direktiv 92/43.
- 162 Der er nemlig flere tilsidesættelser af direktivets artikel 6, stk. 2, der som konstateret i denne doms præmis 114 i sig selv udgør aktiviteter, som nødvendigvis forringer havskildpadden *Caretta caretta*'s ynglepladser.
- 163 Det følger af de ovenstående betragtninger, at Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43, idet den
- ikke har vedtaget en fuldstændig, sammenhængende og streng lovgivningsmæssig og reguleringsmæssig ramme til beskyttelse af havskildpadden *Caretta caretta* i Kyparissia-området
 - ikke inden for den fastsatte frist har vedtaget de konkrete foranstaltninger, som er nødvendige med henblik på at undgå forsætlig forstyrrelse af havskildpadden *Caretta caretta* under artens yngleperiode, og
 - ikke har vedtaget de foranstaltninger, der er nødvendige med henblik på at sikre overholdelsen af forbuddet mod beskadigelse eller ødelæggelse af ynglepladserne for denne art.

Sagens omkostninger

- 164 Ifølge procesreglementets artikel 138, stk. 3, bærer hver part sine egne omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter.
- 165 Da Kommissionen og Den Helleniske Republik hver især har tabt på et eller flere punkter, pålægges det derfor disse at bære deres egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Fjerde Afdeling):

- 1) **Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 2, i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter, som ændret ved Rådets direktiv 2006/105/EF af 20. november 2006, idet den**

- har tolereret opførelsen af huse i Agiannaki (Grækenland) i 2010, anvendelsen af andre huse i Agiannaki fra 2006 uden den fornødne lovramme herfor og iværksættelsen af byggearbejder med henblik på opførelsen af 50 boliger mellem Agiannaki og Elaia (Grækenland), og idet den har givet tilladelse til opførelsen af tre ferieboliger i Vounaki (Grækenland) i 2012
 - har tolereret udviklingen af infrastruktur for tilkørsel til stranden i Kyparissia-området (Grækenland), dvs. åbningen af fem nye veje ned til stranden ved Agiannaki og asfalteringen af visse tilkørsler og eksisterende veje
 - ikke har truffet tilstrækkelige foranstaltninger med henblik på at sikre, at forbuddet mod ureguleret camping i nærheden af stranden i Kalo Nero (Grækenland) og i Elaia overholdes
 - ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på at begrænse driften af de barer, som befinder sig mellem Elaia og Kalo Nero på de strande, hvor havskildpadden *Caretta caretta* formerer sig, og ikke har sikret sig, at de gener, som disse barer forårsager, ikke forstyrrer denne art
 - ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på i Kyparissia-området at begrænse tilstedeværelsen af strandmøbler og forskellige installationer på de strande, hvor havskildpadden *Caretta caretta* formerer sig, og idet den har givet tilladelse til bygningen af en platform nær hotel Messina Mare
 - ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på i tilstrækkelig grad at begrænse lysforureningen på de strande i Kyparissia-området, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler, og
 - ikke har vedtaget de nødvendige foranstaltninger med henblik på i tilstrækkelig grad at begrænse fiskeri langs de strande i Kyparissia-området, hvor havskildpadden *Caretta caretta* yngler.
- 2) Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 ved at give byggetilladelse til de huse, der i 2010 blev opført i Agiannaki, til tre ferieboliger i Vounaki i 2012 og til en platform nær hotel Messina Mare.
- 3) Den Helleniske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 12, stk. 1, litra b) og d), i direktiv 92/43, idet den
- ikke har vedtaget en fuldstændig, sammenhængende og streng lovgivningsmæssig og reguleringsmæssig ramme til beskyttelse af havskildpadden *Caretta caretta* i Kyparissia-området
 - ikke har vedtaget de foranstaltninger, som er nødvendige med henblik på at undgå forsætlig forstyrrelse af havskildpadden *Caretta caretta* under artens yngleperiode, og
 - ikke har vedtaget de foranstaltninger, der er nødvendige med henblik på at sikre overholdelsen af forbuddet mod beskadigelse eller ødelæggelse af ynglepladserne for denne art.
- 4) I øvrigt frifindes Den Helleniske Republik.
- 5) Europa-Kommissionen og Den Helleniske Republik bærer hver deres egne omkostninger.

Underskrifter